Недоследна економска политика

Пише: Драган Марковић
петак, 29 јануар 2010 19:21

Почетак 2010. године означио је бурни повратак националних тема у наше реформисане медије, које су до тада биле потпуно маргинализоване, као жртва на олтару евроатлантских интеграција. Још једно забадање ножа у леђа црногорског руководства успостављањем дипломатских односа са тзв. државом Косово; Месићеви ратни планови на укидању Републике Српске; петиција 200 јавних личности којом се тражи референдум око чланства у НАТО; Тадићева иницијатива о скупштинским резолуцијама којим би се злочин у Сребреници одвојио од свих других злочина у грађанском рату на простору СФРЈ... Али оно што већ месецима заокупља пажњу јавности су све масовнији штрајкови у Србији, упркос самопрокламованој социјалној одговорности наше владе.

До почетка 2010. већина штрајкова се одвијала у приватизованим предузећима у којима нови власници нису испунили ни минумум преузетих обавеза. Радници су годинама без плата, осигурања, а да држава ништа није урадила да натера послодавце да послују по закону и купопродајном уговору. Раднички захтеви су били исплата заосталих плата, раскидање уговора о приватизацији, покретање производње. Иако су захтеви радника разумљиви, треба истаћи да је нека предузећа немогуће оспособити за производњу која може наћи купца на тржишту. Такође, постоје и системски пропусти у закону о приватизацији, који обезбеђује купце за успешне фабрике и за оне фабрике којима се заправо купује српско тржиште, док предузећа у проблемима, од којих су неки били и гиганти, не проналазе адекватно решење. Оно што влади недостаје када је реч о овим штрајковима јесте системски и конзистентан приступ, а не да се решења доносе од случаја до случаја, зависно од организованости штрајкача, политичких или сличних интереса коалиције на власти. Јер у таквој атмосфери нема поверења, нема дијалога и ствара се клима да се само штрајком, који се радикализује до самоповређивања, нешто може издејствовати.

Међутим, понашање владе је још штетније поводом све гласнијих захтева за повећањем плата радника у јавним предузећима и јавном сектору. Зашто истичем кривицу владе? Почетком године, министар Динкић је најавио да ће у овој години бити повећане пензије и плате у јавном сектору, иако је свега неколико дана раније усвојен буџет који тако нешто не предвиђа! Напротив, буџетом се планира да плате и пензије остану на истом нивоу. Поставља се питање како ова влада планира ако око тако важних питања министар мења мишљење након свега неколико дана? Затим је председник владе Цветковић истакао да је у 2010. години могућ раст плата и зарада, уз услов да је ипак потребан раст производње. Да подсетим, влада је планирала да ће пораст БДП-а у овој години бити 1,5 одсто. Такве најаве о повећању плата су веома неодговорне и оне су један од главних криваца штрајкова. Такве најаве биле су сигнал синдикатима да истакну своје захтеве, јер ако Србија излази из кризе и биће повећања плата, због чега

онда плате не би биле повећане и нама, резоновали су радници? Кренуо је штрајк у Термоелектрани „Никола Тесла“. После свега неколико дана синдикат, пословодство ЕПС-а и министар Шкундрић су потписали протокол, који до данас изазива несугласице. Обећано је месечно повећања плата у износу од приближно 7000 динара. То је била иницијална каписла да и друга јавна предузећа најаве штрајкове, у којима предњачи синдикат „Телекома“, а слично су реаговали и синдикати медицинских радника, образовања, железничари…

Увидевши да повећање плата у јавном сектору води слому буџета кроз превелико повећање расхода и дефицита, министри су се окупили код председника Тадића и истакли да неће бити повећања плата. Али шта ће бити са споразумом са синдикатом који је већ потписан? Према сведочењу синдикалаца, министар Шкундрић се око потписа консултовао са премијером Цветковићем, који сада тврди да повећања неће бити. Оно што вређа здрав разум је објашњење да плате неће бити повећане из буџета већ из добити ЕПС-а!? А губитак ЕПС-а у 2008. био је око 25 милијарди динара, 2009. приближно 15 милијарди, а за 2010. годину (у којој ће се наводно делити добит) неки економисти предвиђају губитак од чак 30 милијарди динара! Друго објашњење је да ће плате бити финансиране од поскупљења струје, која јесте међу најнижим у Европи, али од тог повећања новац треба да иде за одржавање мреже и изградњу нових постројења, а не у плате и потрошњу.

Треба истаћи и улогу ММФ-а. Познато је да је Србија са том институцијом потписала аранжман који јој гарантује 2,9 милијарди евра, али уз преузете обавезе. А једна од њих је и замрзавање плата и пензија, буџетски дефицит до 4 одсто, отпуштања и мере штедње у јавном сектору. Занимљиво је да су ових дана представници ММФ-а истакли да чак и ако буде раста БДП-а, он према договору не треба да иде у плате и пензије. Занимљиво је и стално позивање владе на ММФ, у одсуству ауторитета и немогућности спровођења сопсвене политике. Влада при томе плаши грађане да је споразум са ММФ-ом питање опстанка српске економије. У оквиру бројних лутања и одустајања од договорених мера са ММФ-ом, подсетићу да су плате директорима у јавним предузећима (после шест месеци замрзавања) враћене на ниво пре кризе и опет се мере стотинама хиљада динара. Такође, још једна од преузетих обавеза – број запослених у државној администрацији – такође се мења под притиском штрајкова, што се најбоље показало на примеру Геодетског завода и најављеног штрајка у Хидрометереолошком заводу.

Оно што је влада пропустила да уради на почетку кризе јесте да обезбеди консензус да су неке промене неопходне и да се нужно морају спровести у договору са синдикатима, послодавцима, али и опозицијом. За стабилизацију и реформу српске привреде важно је обезбеђење економског кредибилитета у имплементацији различитих мера. Ефикасност најгломазније владе у Европи готово да је равна нули. Економска политика мора бити

конзистентна, што подразумева стабилну и кредибилну политику која не одступа од политике која је планирана и најављена економским субјектима, а много је примера да влада неке мере најављује, па онда од њих одустаје.

Мислим да је ова влада направила превише грешака и да треба да предложи председнику Тадићу расписивање избора. Она је својим поступцима изгубила кредибилитет, што је онемогућава да даље планира и реализује одговорну економску политику.